

selijke kerk en de Heilige Algemeene Christelijke Kerk is, dat de Geest van Christus (door het Woord) in de gemeente woont en werkt. Zoals van het regeerende hoofd van ons lichaam de geest des menschen uitgaat om alle leden te bezielen, te leiden en te besturen. Zoo moet de Heilige Geest werken in de plaatselijke kerk, die openbaring is van Zijn lichaam, waarvan Hij het Hoofd is, van hetwelk de Heilige Geest uitgaat, uitgestort eenmaal in de plaatselijke kerk te Jeruzalem, de moederkerk van alle andere.

Als derde trek van overeenkomst, die de plaatselijke kerk vertoont met het Lichaam van Christus, noemen we het drievoudige ambt, dat het gezag des Woords in Zijn Naam in de plaatselijke kerk uitoefent. Dit drievoudige ambt is het ambt van den leeraar van den ouderling en van den diaken. Al wordt de eerste in den regel „dienaar des Woords” genoemd, dit neemt niet weg, dat óók de beide andere dienst des Woords zijn. Deze drie ambten stemmen overeen met het drievoudige ambt, dat de mensch als naar Gods Beeld geschapen schepsel bekleedt: het ambt van predikant met dat van profeet, het ambt van ouderling, het regeerambt, met dat van koning, en dat van den diaken, het liefdeambt, met dat van priester. Bij deze onderscheiding mag de éénheid van het drievoudige ambt niet uit het oog worden verloren. Dus heeft ieder geloovige als mensch de aanwijzing op deze drie ambten óók in zich. De bodem van het drievoudige ambt in de kerk is dan ook het ambt der geloovigen.

Maar dit wordt zeer schoon, wanneer we letten op de Kerk van Christus, Zijn Lichaam waarvan Hij het Hoofd is. De Kerk van Christus is het menschen-geslacht dat behouden wordt, hoevelen daarvan ook verloren gaan. Christus, de tweede Adam, is het Hoofd van dat menschen-geslacht, dat behouden blijft. En wanneer Hij en Zijn gemeente nu worden genoemd: het Lichaam waarvan Hij het Hoofd is, dan hebben we in Zijn Kerk met een volledig, levend menschen Lichaam onder een Hoofd te doen, ja, we zouden zeggen, met een mensch in het groot. Dit komt overeen met Ef. 4^{te} waar gezegd wordt, dat wij allen zullen komen tot een volkomenen man, of een volwassen man *ἀνὴρ τέλειος*. Dit wordt door Van Leeuwen aldus verklaard: Dit *ἀνὴρ τέλειος* („volwassen man”) is niet individueel bedoeld maar collectief; van het geheel, de *ἐκκλησία* (ecclesia) gezegd; een beeldspraak, die nauw verwant is met die andere, waarin de *ἐκκλησία* (ecclesia) het Lichaam van Christus, en Hij het Hoofd wordt genoemd. De *ἐκκλησία* (ecclesia) en haar „volmaaktheid”, geheel volgroeid, wordt *ἀνὴρ τέλειος* (volwassen man) genoemd. „We are to grow out of our individualism into the corporate oneness of the full-grown Man”, Robinson.

Mogelijk zeg ik het nog iets concreter, wanneer ik van de eenheid van het menschen-geslacht, dat in Christus behouden wordt, spreek als van „een mensch in 't groot”. Maar ik meen toch, dat deze gedachte volkomen schriftuurlijk is. Ook naar analogie van het menschen-geslacht in Adam, dat een eenheid is. En van het embryo, het foetus, in den moederschoot, dat uit het hoofd groeit.

Zien wij dus de Kerk, het Lichaam van Christus als het in Hem behouden menschen-geslacht, de Mensch in het groot, dan zal werken in die Kerk, eenmaal volmaakt, het drievoudige menschen-geslacht. Want de mensch is profeet, priester en koning. En de weerspiegeling daarvan zien we nu reeds hier in het drievoudige ambt in de plaatselijke kerk in den dienst des Woords van predikant, ouderling en diaken.

In dat geraamte van het ambt hangt de plaatselijke kerk. Vanuit deze ideële maar schriftuurlijke beschouwing is er onder inwerking van Gods Geest door het Woord in de getrouwe vervulling van het

profetisch, priesterlijk en koninklijk ambt nieuwe eervaring van de plaatselijke kerk mogelijk. De ambtsdrager in de plaatselijke kerk heeft zich bij eede aan God verbonden en wordt getrouw gemaakt, wanneer hij hierom bidt, en leeft uit het Woord. Men verstaat, dat boven dit ambt geen heerschend menschen-geslacht kan uitgaan, want het ambt van profeet, priester en Koning is het hoogste wat bestaanbaar is, als weergevende het drievoudige ambt van Christus zelve. En ook dat het noodig is, dat elke plaatselijke kerk eigen zelfstandigheid naar eigen aard goed verstaat.

Al spreekt het voor ons vanzelf, dat de kerkgeschiedenis in deze 19 eeuwen niet buiten de leiding van Christus is omgegaan, dit neemt niet weg, dat wij de prijsgeving van het klaargeopenbaarde beginsel van de zelfstandigheid van de plaatselijke kerk, waardoor de kerk gekomen is onder den dwang van roomsche of synodale hiërarchie, als een groote fout en ernstige dwaling hebben te beschouwen. Wanneer het maatgevende schriftuurlijke standpunt ware in acht genomen, dan zou de kerk óók niet tot pluriformiteit zijn vervallen.

J. S. POST.

Het rapport der Chr. Geref. Kerk inzake het antwoord aan de Synode der Geref. Kerken. (V.)

De tweede groep bevat 4 bezwaren. Het eerste daarvan wordt als volgt geformuleerd: de Chr. Geref. Kerk wil gehandhaafd zien het admissie-examen, dat dient om hen, die tot predikant opgeleid willen worden te onderzoeken in betrekking tot de roeping en genade-staat en bekwaamheid tot het ambt. We zouden haast zeggen: als zulke bezwaren aangevoerd worden, dan blijkt toch wel, dat de Chr. Geref. Kerk het wel gevoelt, dat zij om kleinigheden niet mede-arbeidt aan de roeping van één kerkvergadering — immers, wat verschil kan het geven, of deze onderzoeken worden ingesteld bij het praeparatoir examen of voor de toelating aan een Theol. School? Als zij maar plaats hebben en zij hebben plaats.

In het tweede wordt bezwaar gemaakt tegen de tweede vraag van het formulier voor de openbare belijdenis. De vraag: gelooft gij Gods verbondsbelofte, zou kunnen beteekenen: gelooft gij, dat gij zijt wedergeboren op grond van uw doop enz. Wij verwijzen voor de weerlegging van dit bezwaar naar hetgeen reeds op gemerkt is over de verbondsbeschouwing, die wij zouden huldigen.

Het derde bezwaar in deze groep geldt de Zondagsheiliging. Men zou willen, dat wij allerlei bepalingen opnemen, wat op Zondag niet en wel mag. Wij hopen, dat onze Synodes dezen weg nimmer zullen opgaan.

Het vierde bezwaar raakt de invoering van gezangen: de Chr. Geref. Kerk heeft principiële en praktische bezwaren tegen invoering van „menschen-geslacht”, zooals ook door de Gereformeerde Kerken is geschied. Wij willen over die kwestie niet veel zeggen: slechts 3 dingen willen wij opmerken.

a. Of wij gezangen zullen zingen, is een der dingen, waarin de HEERE ons vrijheid heeft gelaten, om te doen naar ons eigen inzicht, natuurlijk wel geleid door de Schrift en de belijdenis.

b. Het zingen van gezangen kan schadelijk zijn met het oog op kleineering van het Oude Testament en uit dien hoofde is te begrijpen, dat men bezwaar maakt tegen de uitbreiding van ons bundeltje gezangen.

Ook kan ik mij vereenigen met de bezwaren, die in het rapport op de Synode van Arnhem (1930) geopperd werden — invoering der gezangen vond schier overal plaats in een periode van geestelijke inzinking en religieuze verslapping; in een periode, in welke de diepe geloofstoon der psalmen niet meer werd verstaan. De menschen-geslacht gezangen waren niet zelden kettersch.

c. Maar afgezien daarvan — en dit is mijn derde opmerking in dezen — met het oog op eventuele ver-

We kunnen evenwel ook denken aan Kuypers worsteling tegen de doopersche mijding; tegen het Christendom, dat zich isoleeren wil van het volle menschenleven, en zich terug wil trekken uit de wereld. Het is het Christendom, dat een tegenstelling poneert tusschen „natuur” en „genade”. Van Christelijke politiek, organisatie, wetenschap en kunst wil het niets weten. Ook dien strijd heeft Dr. Kuypers zeer bewust gevoerd. Zijn „Gemeene Gratie” is de hoofdaanval en de hoofdoverwinning geweest in dien kamp. Ook in dezen zin heeft Dr. Kuypers het volksleven vastgehouden.

Ook zou hier nog te noemen zijn Kuypers politieke agitatie. Want daarbij wilde hij eveneens het volk vasthouden. Hij erkende de waarde van rechtsbesef, eerlijkheid, arbeidszaamheid, vaderlandsliefde, eerbied voor het gezag enz., óók wanneer ze bij niet-Christenen werden gevonden. Iedere goede regering zal die beseffen in het leven des volks steunen en versterken, terwijl zij er bij haar gouvernement op haar beurt weer op steunt.

Toch schijnt Prof. Waterink dit alles niet op het oog te hebben gehad. Hij heeft blijkbaar binnen den grooten kring der Calvinisten tweërlei neiging, tweërlei tendenz ontdekt, waardoor een voortdurende spanning in die groep werd veroorzaakt.

Aan de éne zijde staan z. i. Groen en Kuypers met hun echte volgelingen. Zij waren bedacht op een verbreken van het isolement in wetenschap en kunst, in politiek en sociaal leven. Ze wilden niet wonen op een geestelijk eiland. Ze zochten en hielden contact met wie „buiten” zijn. Ze waren op synthese bedacht. Ze streefden naar samenwerking op allerlei terrein. Het waren de menschen der eenheid.

eeniging was het toch beter geweest, deze zaak te laten rusten. Zonder eenigen twijfel werd hierdoor een nieuwe hinderpaal op den weg ter hereeniging geplaatst en dat had toch voorkomen moeten worden.

In het vierde bezwaar maakt de Chr. Geref. Kerk ons attent op een verkeerde opvatting der theologie, zooals die door Dr. A. Kuypers geleerd is. Wij nemen van deze opvatting der Chr. Geref. Kerk gaarne nota en zijn er van overtuigd, dat hierdoor een zeer belangrijk vraagstuk aangesneden wordt, maar alsnog kunnen we niet inzien, wat wij als kerken hiermee van doen hebben⁴⁾. Ja maar, zoo merkt het rapport op, gij hebt op uw Synodes deze leer niet veroordeeld en dies concludeeren wij, dat gij deze leer handhaaft. Maar wij handhaven alleen, wat naar Gods Woord in de belijdenisschriften geregistreerd is en voor het overige belijden wij leervrijheid en zoeken wij als leden eener zelfde kerk met elkander om — soms zelfs scherp polemiseerend — den weg der Schriften steeds beter te leeren bewandelen en den zin der Schriften steeds beter te verstaan.

Wij kunnen tot een slotconclusie komen. We hebben ook weer van deze bezwaren moeten constateeren, dat zij óf van zeer geringe importantie zijn, gelet op de zoozeer geboden eenheid, óf dat uit het oog verloren wordt, dat de Gereformeerde Kerken beoordeeld willen worden naar haar belijdenisschriften en niet naar de leeringen van particuliere personen. Deze conclusie is in feite dezelfde als die na onze bespreking van het eerste en van onze bespreking na het tweede deel. We kunnen niet anders verklaren: afgaande op het rapport staat al zeer weinig aan de vereeniging in den weg en het is zonde voor God, deze breuk te laten voortbestaan.

We zeggen: afgaande op het rapport. Wij gelooven echter, dat ons meer scheidt dan deze dingen. En ik geloof, dat die ongenoemde dingen veel belangrijker zijn dan de genoemde. We hebben hier het oog op het feit, dat krachtens vele uitlatingen de Chr. Geref. Kerk niet breekt uit met het subjectivisme. Wie een artikel in „De Wekker” leest als in het nummer van 26 Mei over Schortinghuis, gevoelt den grooten afstand tusschen hen en ons. Ook onder ons zijn menschen, die aan het subjectivisme lijden. Ik weet het en nog steeds is het voor mij wonderlijk, dat er wel processen gevoerd worden als in de zaak-Geelkerken, maar dat subjectivistische leeringen vrijelijk geleerd mogen worden. Maar ten slotte willen wij veel meer in dezen het Woord Gods laten spreken. Of de Chr. Geref. Kerk dat ook begeert, is voor mij een groote vraag. Van ganscher harte hoop ik, dat ik mij vergis. Wij hooren bij elkander. Maar wij kunnen alleen met elkander samenleven, als Gods deugden verkondigd worden. Die zooveel voor den mensch en aan den mensch wil doen. God geve, dat onze Chr. Geref. broeders ook hierin den eisch der Schriften gaan verstaan. En wij hebben biddend te arbeiden aan de vereeniging en aan het wegnemen van misverstanden, want deze vereeniging MOET tot stand komen. In het geloof moeten wij haar zoeken en in het geloof alle moeilijkheden aanvaarden, die van die vereeniging het gevolg zouden kunnen zijn. En elke gedachte moet weggenomen worden, die leiden kan tot een veronderstellen van wedergeboorte en verkiezing van al de bondelingen. Prof. Lindeboom heeft een dergelijke leer een doodleer genoemd en hij had

4) Evenmin, als wij kunnen inzien, wat de Chr. Geref. Kerk als zodanig afweert van de opvatting van den theolog over het begrip „theologie”; wat overigens deze diepgrijpende wetenschappelijke vragen betreft, is er onder de Gereformeerden natuurlijk altijd plaats geweest voor critiek op Dr. A. Kuypers' meeningen. Deze critiek moge niet altijd vriendelijk opgenomen of beantwoord zijn, — maar: welke Kerk kan voorkomen, dat haar leden met elkaar bakkeleien? Het is maar de vraag, wat de Kerk zélf belijdt. (Noot van de Redactie.)

Maar aan den anderen kant stonden de meer separatistische figuren. De meer bekrompen zielen, die geen oog hadden voor de „breedte” en de „universaliteit” van het Calvinisme. Zij wilden niet samenwerken. Ze zochten de eigen afgezonderde stelling. Ze legden meer nadruk op de antithese. Vooral in den Bond van Jongelingsvereenigingen hebben deze menschen gewerkt. Vijftig jaar lang is het Bondswerk door hen bedreigd. En als teekenend symptoom van die geborneerde levenshouding hoort Prof. Waterink de bekende Groeniansche leus: „in ons isolement ligt onze kracht” gebruiken in een zin, ingaande tegen Groen van Prinsterers eigen bedoeling.

Zoo ongeveer meen ik Prof. Waterinks stukje te mogen parafraseeren.

‘Is jammer, dat Prof. W. niet een paar typeerende feiten uit het leven van Groen en Kuypers heeft genoemd, waarin die strijd, die spanning concreet is geworden. Dat zou de zaak zeer verhelderd hebben. We zouden dan den isolement-hatenden Kuypers tegenover de isolement-minnende separatisten hebben gezien.

Hoe dit ook zij, in ieder geval wordt het probleem van het isolement in vollen omvang gesteld. En dat wel in een voor ieder controleerbaar verband met de groote figuren van Groen van Prinsterer en Kuypers.

We nemen daarom reeds nu afscheid van Prof. Waterink om te gaan luisteren naar wat Groen en Kuypers ons te zeggen hebben over het voor Christenen noodzakelijk te zoeken isolement.

H.

C. V.

gelijk. Ma niet leide: Gods verli bond hand reeds in 2 voor de v van Zijn en waar a aller ding was? Gods dingen zij

Een niestelling in

Er is er meteen, wezen i dat ze v verdrong schrift, de en beeld” uitgave va straat 63, den Brink ja bedoelt. loven ter g derschelde levendig b De bijchr- woorden m is nergens wijze geda zedg nog r boekje, da blootleggen kanten vir gere en t wie eens llike omst goede voor van dit go

Vereenig

Wij vest eeniging - loop van - denken, da vele comit dat deze c ging heeft daarmee - Heule. He gedenkd



Wat be vrouwen- dat zelfs teren en gaven.

De lus meest ru ook deze lijkt van ééne zaal geweldig en de ps: hof. Maar spanning: spoedig opencvolmenten, telkens v te spoed Neen, all diepte te tra's, die omdat, (zulke m blijft.

Heeft Ik weet gestaagde bondsdag prachtige met ach tijdperke Adri Alii zóó zonn om déze hangen. te koop dochter zal de m veel hoop geven. D blij en — wordt, g daarmee ginselen. Maar i zóó aan l

POPULAIR WETENSCHAPPELIJKE SCHETSSEN

Over „isolement” en nog wat.

II.

In het vervolg van zijn stukje teekent Prof. Waterink dan een moment uit de worsteling der Vaders en van Dr. Kuypers, n.l. hun strijd hiervoor, dat het Calvinisme „den band met het volksleven in al zijn gezonde levens-uitingen niet losliet”. Zij vochten tegen een isolement „waardoor de organische samenhangen met de praktijk des levens in hun meest breeden zin werden doorbroken”.

Het is weer niet geheel duidelijk hoe Prof. Waterink dit bedoelt. Vooral die organische samenhangen met de praktijk des levens zijn nog al nevelachtig.

Onze gedachten kunnen hierbij meer dan één kant uit.

We kunnen denken aan Dr. Kuypers pogingen om het Calvinistische volksdeel, dat vooral verscholen was in gezelschappen en een kwijnend bestaan leidde ver van het volle leven in Staat en Maatschappij en Wetenschap, weer te bezielen voor den grooten strijd van Gods Koninkrijk in ieder deel van het menschenleven. Inderdaad, dien strijd heeft Dr. Kuypers gevoerd. Zeer bewust zocht hij die menschen uit de „Nachtschool” met zijn „Standaard” en „Heraut”. En hij heeft hun leven in meer dan één opzicht omgezet en heeft zoo zijn volgelingen geworpen midden in de geestelijke worsteling zijner dagen.

In dezen zin heeft Dr. Kuypers den band met het volksleven gezocht, vastgehouden en verstevigd.